

ضرورت تربیت دینی

تربیت اسلامی چیست و چه انتظاری از آن باید داشت و چگونه باید آن را تعریف و بر اساس آن حرکت کرد؟ باید گفت تربیتی اسلامی است که در راستا و مسیری که خدای تعالی انسان ها را خلق کرده و به حرکت در مسیر سعادت و رشد و تعالی اذن داده است، حرکت کند.

آیه شریفه می فرماید: «إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الضُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَقُولُونَ» (انفال/۲۲). تعقل میان انسان و دیگر جنبندگان (دوآب) موجب تفاوت و تمایز است، و الا انسان بدون تعقل و کر و کور شامل همان حیوانیت (دوآب) خواهد بود. همان گونه که در آیه شریفه دیگر می فرماید: «وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ (اعراف/۱۷۹).

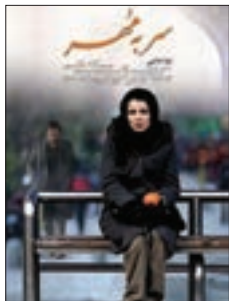
در جمیع حیوانات قلب و چشم و گوش موجود است، اما آنچه موجب تمایز میان انسان و حیوان خواهد شد، تفقه (اندیشه عمیق)، بصیرت و شنیدن معنایی است. در غیر این صورت، با وجود همه ابزارهای حسی که همراه نفس انسان است و وقتی که با نفس اتحاد عمیقی پیدا می کند که در این صورت علم حاصل می شود، در حیوانیت و حیوان نیز مشترک هستند. یعنی حیوان هم می شنود و می بیند و قلب دارد. پس آنچه موجب تفاوت میان انسان ها که این ابزارهای حسی را دارند و حیوان است، همان تفقه، بصیرت و شنیدن معنایی است.

سیدالساجدین، امام زین العابدین، علی بن الحسین^(ع) در دعای اول صحیفه سجادیه شریف به پیشگاه الهی عرضه می دارد: «وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَوْ خَسِنَ عَنْ عِبَادِهِ مَغْرَفَةٌ خَدَمَهُ عَلَى مَا أَيْلَاهُمْ مِنْ مِّنْهُ الْمُتَابَعَةُ، وَأَسْبَغَ عَلَيْهِمْ مِنْ نِعْمَةِ الْمُتَظَاهَرَةِ، لَتَضَرَّقُوا فِي مَنِيهِ فَلَمْ يَخْمَدُوهُ، وَ تَوَسَّعُوا فِي رِزْقِهِ فَلَمْ يَشْكُرُوهُ، وَ لَوْ كَانُوا كَذَلِكَ لَخَرَجُوا مِنْ حُدُودِ الْإِنْسَانِيَّةِ إِلَى حُدِّ الْبَهِيمِيَّةِ فَكَانُوا كَمَا وَصَفَ فِي مُحْكَمِ كِتَابِهِ: «إِنَّ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا»» (صحیفه سجادیه/دعای اول).

یعنی حمد مخصوص خدایی است که اگر آن را از بندگانش محبوس می کرد، در مواردی که به واسطه نعمت هایی که پشت سر هم بر انسان ها نازل می شد و بر آن ها نعمت هایی ظاهر می گشت، مطمئناً از آن نعمت ها بهره می بردند، ولی خدای تعالی را حمد نمی کردند و روزی ای که به آن ها داده شده است، گسترش می دادند. در نتیجه شکرگزار خداوند نبودند که اگر این چنین بودند، حتماً از حد انسانی خارج می شدند و در حدود حیوانیت وارد می شدند. یعنی با حیوانیت تفاوتی نداشتند. پس حرکت در مسیر اراده الهی که بر اساس حکمتش انسان ها را خلق کرده است، همان هدایت الهی خواهد بود، چنان که وقتی فرعون به حضرت موسی^(ع) می گوید خدای تو کیست؟ آن حضرت پاسخ می دهد: «رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى» (طه/۵۰). یعنی خدای من کسی است که هر چیزی را خلق کرده و سپس آن ها را در مسیر خودشان هدایت کرده است. پس هدایت الهی همان مسیری است که باید انسان ها در آن قرار بگیرند و حرکت کنند.

اسلام عزیز به اندیشه و فکر و تعقل اصالت داده است. مکتب تربیتی اسلام برای بهره گیری بیشتر از مبانی دینی و حاکمیت بر حیات عادی و دنیوی و نیز مبارزه با دین های ساختگی و تقلیدی و تحدید و تعدیل آن نخست به تعقل و تفکر سازنده دعوت کرده است تا حقانیت دیانت اسلام کشف شود و در برابر همه احکامش سر تسلیم فرود آورد و خود را از مسیرهای اختلاف انگیز میان دیانت های گوناگون برهاند. یعنی باید دو حرکت جامع صورت گیرد: ۱. دین پذیری مطابق با احکام قرآنی و سنت محمدی، ۲. دیانت گریزی از روش ها و ادیان ساختگی و ادعایی. سنت و روش حضرات ائمه معصومین^(ع) با هر آنچه ساختگی و اختراعی باشد، مبارزه می کند، چنان که فردی به محضر امام صادق^(ع) رسید و گفت: من داعی را اختراع کرده ام. حضرت فرمود: «ذَعْنِي مِنَ الْخِثَاعِكِ...» (کافی، ج: ۳/ص ۴۷۶). یعنی اختراع خود را رها کن. سپس آن حضرت برای برآورده شدن حاجت ها دستوری بیان کردند و فرمودند این چنین عمل کن. اکنون باید مشاهده کرد که امروز تا چه میزان مناسکی با رنگ دینی که هیچ اصل و اساسی ندارد، به عنوان دین ارائه می شود و مردم را بدان سمت سوق می دهد و از رنگ حقیقی دین دور می سازد. بنابراین برای سعادت و رشد و تعالی، انسان ها باید مطابق دستور العمل های قرآنی و حضرات ائمه معصومین^(ع) حرکت کنند و آن دستور العمل ها را در نظر بگیرند.

داستان دختری سربه مهر

«سربه مهر» اسم فیلمی به تهیه کنندگی محمدرضا شفیعی و کارگردانی هادی مقدم دوست، محصول سال ۱۳۹۱ است. حالا اینکه ما چرا در این ستون و این صفحه معرفی اش می کنیم، به موضوع داستان فیلم با بازی لیلا حاتمی برمی گردد. این فیلم داستان دختر تنها و خسته ای است که زندگی اش را در ویلاکش می نویسد. برادر دوستش از او خواستگاری می کند و صحبت های اولیه ازدواج را انجام می دهند. او که نماز نمی خوانده، بنا به شرایط زندگی شروع به خواندن نماز می کند و اکنون شهامت ندارد که نمازخواندنش را به خواستگارش بگوید و خجالت می کشد، ولی در آخر فیلم آن را بازگو می کند. انتخاب نام «سربه مهر» برای این فیلم دارای ابهام است که هم به نمازخواندن اشاره دارد و هم به رازی که تا آخر فیلم سربه مهر باقی می ماند.

این دختر که دوست دارد نماز بخواند، ولی چون در جمع دوستانش کسی نمازخوان نیست و به نمازخوان بودن معروف نیست، مسائل و مشکلاتی دارد و چالش های این مسیر جذاب و پویاست و نوع زندگی خاص این دختر هم داستان را جذاب تر می کند. بازیگران این فیلم علاوه بر لیلا حاتمی، رضا مجیدی و خاطره اسدی هستند. اگر دوست دارید فیلم خوبی درباره نماز ببینید یا آن را به کسی معرفی کنید، ما فیلم خوب «سربه مهر» را به شما معرفی می کنیم.

گوشت خرچنگ حلال است؟

در این ستون به پرسش های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می توانید با ارسال پیامک پرسش های خود به شماره ۳۰۰۷۲۸۹ با ما در ارتباط باشید.

● در بعضی رستوران ها خرچنگ سرو می شود، یا خرید و فروش خرچنگ صورت می گیرد. آیا خوردن آن حلال است؟

● آیتا...العظمی خامنه ای: حلال نیست. از حیوانات دریایی فقط ماهی فلس دار و میگو حلال اند.

● آیتا...العظمی سیستانی: حرام است.

● آیتا...العظمی بهجت: خرید و فروش و خوردن هرگونه حیوان دریایی غیر از مواردی که تصریح به حلال بودن آن شده است، مانند ماهی بدون فلس، جایز نیست.

● آیتا...العظمی مکارم شیرازی: خرچنگ حرام گوشت است. فروختن آن به غیرمسلمین اشکالی ندارد.

زندگی برمدار مسلمانان

شاخصه های تربیت مسلمان آگاه و عمل گرا

مسعود فرشته پورا از ابتدای تاریخ تاکنون یکی از دغدغه های بشر و به ویژه والدین، همواره تربیت انسان هایی بوده است که علاوه بر اینکه شخصا راه سعادت را طی کنند، بتوانند دست گیر عده ای از همراهان و هم نسلان خود باشند. همان گونه ای که خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید: «همانا ابراهیم (خلیل) امتی مطیع و فرمان بردار و یکتا پرست بود و هرگز به خدای یکتا شرک نیاورد.» افرادی که در طول زندگی و حیاتشان نه تنها به اندازه خود، بلکه به وسعت امتی مؤثر و تأثیرگذار باشند. بیشتر ما در مثالی دیگر از کلام امام خمینی^(ع) به خاطر داریم که فرمودند: «بهشتی یک ملت بود برای ملت ما.» افرادی که پس از رفتنشان سخت می شود خلا نبودشان را پر کرد. امروز ملت ایران حدود ۱۰۹۵ روز است که دوباره یک ملت را از دست داده است. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی، به درستی که برای همه ما و برای کشور یک ملت بود و به وسعت یک ملت راهگشایی کرد. تربیت انسان های مولد همواره باعث حرکت و پویایی جوامع می شود. آن ها هستند که مشکلات را با دید وسیع تر می بینند و با سرعت بیشتری حل و فصل می کنند. اما چگونه می شود یک فرد به جایگاهی برسد که وسعتش به وسعت ملتی برسد؟ چه مسیری را از کودکی تا لحظه رفتنش از این دنیا طی کرده است و ما چگونه می توانیم خودمان و فرزندانمان را به این الگوهای دست یافتنی، نزدیک تر کنیم؟

مراحل تربیت کودک

درباره مراحل تربیت و ویژگی های هریک روایات متعددی از رسول اکرم^(ص) به دست ما رسیده است. رسول اکرم^(ص) مراحل تربیت کودک را به سه دوره هفت ساله تقسیم کرده اند و فرموده اند: «هفت سال اول دوران آقایی کودک است، هفت سال دوم دوران اطاعت [از مریان] است و هفت سال سوم دوران وزارت و همکاری است.»

سامان دهی خانواده

مسئولیت اصلی پدر و مادر درباره فرزند پیش از تولد آغاز می شود و شامل سامان دهی خانواده صالح، وراثت، مراقبت از تغذیه حلال و شرایط بارداری است. امام صادق^(ع) در این باره می فرماید: «اثر درآمد حرام در نسل آشکار می شود.»

مراقبت های مادرانه

دوران حمل از دوره های سرنوشت ساز و حساس زندگی کودک است. در این دوره شالوده سعادت و شقاوت شخص در شکم مادر پی ریخته می شود، چنانچه در حدیثی از رسول خدا^(ص) آمده است که «فرد خوشبخت در شکم مادرش خوشبخت شده و بدبخت در شکم مادرش بدبخت شده است.» از این رو والدین به خصوص مادران به توجه و مراقبت بیشتر در این دوره و دوری از گناهان توصیه شده اند.

بوسیدن کودکان

اقرع بن حابس در محضر پیامبر اکرم^(ص) بود و دید حضرت فرزندشان، امام حسین^(ع)، را می بوسند. عرض کرد: «من ۱۰ فرزند دارم و تاکنون حتی یکی از آنان را نبوسیده ام.» پیامبر اکرم^(ص) فرمودند: «کسی که رحم نکند، مورد رحمت قرار نمی گیرد.»

خشنودی کودکان

اصول دینی مسلمانان را به دوست داشتن و محبت به کودکان تشویق می کند پیامبر اکرم^(ص) می فرمودند: «اگر کسی کودک گریانش را خشنود کند تا آرام گیرد، خداوند عزوجل آن قدر از نعمت های بهشت به او عطا می کند تا خشنود شود.»

عدالت بین فرزندان

عدالت ورزی در میان فرزندان می تواند آثار تربیتی بسیار مهمی به همراه داشته باشد. نقل است که روزی پیامبر اکرم^(ص) با یارانشان سخن می گفتند. کودکی وارد شد و در گوشه ای از مسجد نزد پدرش رفت. پدر دستی بر سر کودک کشید و او را بر زانوی راست خود نشاند. اندکی بعد، آن مرد بر سر او نیز دست کشید، اما او را روی زمین نشانید. پیامبر اکرم^(ص) که شاهد این ماجرا بودند، او را خطاب قرار دادند و فرمودند: «چرا او را بر زانوی دیگر نشانیدی؟» آن مرد دخترش را نیز بر زانوی دیگر نشانید. آن گاه رسول اکرم^(ص) فرمودند: «هم اکنون عدالت ورزیدی.»

پرهیز از خشونت

پیامبر اکرم^(ص) مسلمانان را از خشونت در تربیت کودکان بر حذر می داشتند و آن را نهی می فرمودند. در سیره آن بزرگوار نیز آمده است که هیچ گاه کسی را با دست خویش نزدند، مگر آن هنگام که در حال جهاد در راه خدا بودند.

وفای به عهد

از پیامبر اسلام^(ص) نقل است که فرمودند: «کودکان را دوست بدارید و با آنان مهربان باشید و هرگاه چیزی به آن ها وعده دادید، بدان وفا کنید. زیرا آنان باوری جز این ندارند که شما روزی آن ها را می دهید.»

آموزش رأفت و مهربانی

ابن حنبل با سلسله سندش از عمری ابو رافع بن عمرو غفاری روایت کرده است که می گفت: «من کودک بودم که به درخت خرما ی انصار سنگ می پراندم. پیامبر اکرم^(ص) که آمدند، به ایشان گفتند در اینجا کودکی است که به درخت خرما می سنگ می زند. پس مرا نزد پیامبر اکرم^(ص) بردند. ایشان به من فرمودند: ای پسر چرا به درخت خرما سنگ می اندازی؟ گفتم سنگ می زنم تا از آن بخورم. فرمودند: به درخت سنگ نینداز و هرچه پایین آن ریخت بخور. سپس دست بر سر من کشیدند و دعا کردند.»

حفظ حریم ها

اثر منفی بوسه نامحرم بر کودک پوشیده نیست. بوسه نامحرم در روح کودک نقش می بندد و در آینده روابط با نامحرم را تسهیل می کند و حفظ عفاف را با مشکل روبه رو می سازد. از این رو نامحرمان به نبوسیدن کودکان توصیه شده اند. رسول اسلام^(ص) در این باره فرمودند: «دختر چون شش ساله شد، او را نبوسید و پسر نیز چون از هفت سالگی گذشت، زن او را نبوسد.»

توجه به بازی کودکان

بازی برای کودک جدی ترین موضوع حیات و بستر رشد و تکامل اوست. دوران بازی کودک دوران شکوفایی استعداد های او از طریق بازی است. از این رو توصیه شده است به کودکان تان اجازه بازی بدهید. زیرا بازیگوشی کودک در کودکی، مایه فزونی عقلش در بزرگسالی است

استقلال کودکان

یکی بودن بستر کودکانی که به سن تمییز رسیده اند، ممکن است به بلوغ زودرس منجر شود. یکی از تدبیرهای دین برای جلوگیری از این آسیب جداسازی بستر کودکان از یکدیگر است. پیامبر اکرم^(ص) می فرمودند: «هرگاه کودکان تا به هفت سالگی رسیدند، بسترهایشان را جدا کنید.»

تعلیم فرایض دینی به کودکان

از دیگر اموری که رسول اکرم^(ص) در امر تربیت کودکان بدان اشاره کرده اند، آموزش فرایض و شعائر دینی است. ایشان می فرمودند: «هرگاه کودکان تا زبان باز کردند، کلمه «لا اله الا الله...» را به آنان بیاموزید»